

Голоядова Т. О.,

*к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та державного управління
Міжнародного гуманітарного університету*

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Анотація. У статті досліджуються деякі питання щодо удосконалення податкової політики та реформування податкової системи в умовах світової фінансової кризи.

Ключові слова: податкове навантаження, податковий тиск, реформування податкової системи.

Постановка проблеми. У широкому значенні, податкова система являє собою сукупність податків, зборів і платежів, законодавчо закріплених у даній державі принципів, форм і методів їх встановлення, зміни або скасування; дій, які забезпечують їх сплату, контроль і відповідальність за порушення податкового законодавства [2].

Правову основу поняття «податкова система» включають наступні положення: порядок встановлення та вводу в дію податків; юридична конструкція податку; нормативно закріплені принципи оподаткування; правове положення платників податків; форми та методи податкового контролю; заходи відповідальності за порушення податкового законодавства [6].

Сформована податкова система України в цілому відповідає світовій практиці, однак специфічна ситуація спаду виробництва й посилення кризи неплатоспроможності механізмів ринкового саморегулювання вимагають внесення до податкової системи серйозних коректив. Світова економіка переживає фінансову кризу, яка виникла в США, поступово розповсюдилась по всьому світу, охоплюючи все нові країни. Розвитку міжнародної фінансової кризи сприяла глобалізація світової економіки, посилення фінансово-економічних зв'язків між країнами, а також розвиток світових та національних фондових ринків. Українська економіка, хоч і є частиною світової економіки, не має достатніх фінансових резервів.

Незважаючи на численні зміни, що вносяться до податкового законодавства, податкова система України характеризується фіскальною спрямованістю. Високе податкове навантаження на виробництво робить її несприятливою для розвитку економіки та не сприяє також покращенню позиції країни в податковій конкуренції. Система митно-тарифного регулювання не дозволяє оперативно реагувати на зміни кон'юктури світових ринків.

Чимало норм мають неоднозначне тлумачення при їх застосуванні, що знижує привабливість національної економіки для іноземних інвесторів. Така правова база може бути виправданою на початковому етапі формування податкової системи, однак неї прийнято на даному етапі розвитку економіки. Податкове регулювання здійснюється насамперед на основі права (компетенції) державного органу влади встановлювати податки й вилучати їх. Згідно зі ст. 12 Податкового кодексу встановлення й скасування податків, зборів і платежів, а також пільг здійснюється Верховною Радою України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим і місцевими радами [1]. Відсутність ефективних механізмів, що забезпечують відповідальність суб'єктів господарювання за виконання своїх фінансових зобов'язань, та проблема ухилення від оподаткування є однією з найгостріших в Україні, що вирізняє її з більшості європейських країн [4].

Аналіз останніх досліджень та виокремлення нерозв'язаних проблем. Реформування системи оподаткування присвятили праці В. Геєць, Т. Єфименко, І. Іголкін, В. Лагцак, І. Турчинов та інші. Про актуальність даного питання свідчить його дослідження багатьма такими вітчизняними вченими, як О. Василик, Л. Воронова, О. Кириленко, В. Андрущенко, В. Кравченко, М. Кучерявенко, І. Луніна, А. Поддєрьогін, В. Геєць, А. Соколовська.

Викладення основного матеріалу. Кожна країна для свого існування потребує значних фінансових ресурсів, які надходять до бюджету у вигляді податків. Формування головних принципів становлення, функціонування й розвитку податкової системи ринкового типу є важливим завданням, від успішного вирішення якого, значною мірою, залежить економічний потенціал країни, соціальна стабільність у суспільстві, підвищення рівня життя населення.

Аналіз реструктуризації податкової системи України відповідно до Податкового кодексу дозволяє виділити такі її основні напрямки:

- реформування системи податкового контролю;
- сприяння інвестиційно-інноваційній діяльності підприємств, охороні навколишнього середовища;

— зниження податкового навантаження за рахунок зниження податкових ставок, його рівномірний розподіл між платниками, скорочення кількості податків;

— гармонізація нормативно-правової бази щодо підприємницької діяльності.

Існування податкового обліку, його відірваність від обліку бухгалтерського завдають шкоди обліковому процесу на підприємстві, руйнують єдину систему господарського обліку, знижуючи її значимість для підприємства. Вирішення питання об'єднання податкового і бухгалтерського обліку присвячено багато праць науковців. Тому з провадженням Податкового кодексу наблизились до створення єдиної облікової системи, яка здатна надавати інформацію, потрібну і корисну одночасно і підприємцям, і податківцям, не може не бути схвалена фахівцями.

Після реалізації норм Податкового кодексу можна реально досягти:

1) стабільності та досконалості податкового законодавства, його узгодженості з нормами законодавствами інших галузей права;

2) реального зниження податкового навантаження, збалансування податкового тиску на різні категорії платників податків;

3) стимулювання інвестиційних та інноваційних процесів і підтримки технологічного оновлення суспільства;

4) прозорості та зрозумілості механізмів оподаткування, процедур адміністрування податків;

5) уніфікації бухгалтерського та податкового обліку;

6) визначення порядку ведення податкового обліку, забезпечення виконання податкових зобов'язань та умови настання відповідальності за порушення у сфері оподаткування.

Розуміючи необхідність зміни податкової системи, водночас вважаємо, що податкова реформа охоплює не лише зміну законодавства, яке регулює розміри і процес сплати податків, а й модернізацію податкової служби, приведення її у відповідність з уже здійсненими ринковими перетвореннями. Інтеграція України в європейське політичне та економічне співтовариство зумовлює реформування суспільних інституцій, тому податкова служба повинна бути органом, що динамічно розвивається і перебудовується відповідно до вимог часу [7].

У результаті реформування податкової служби необхідно домогтися, щоб держава, суб'єкти підприємницької діяльності, громадяни досягли згоди, були не суперниками, а партнерами у будь-якій сфері відносин з податковою системою України.

Податкову службу України потрібно докорінно реформувати і перетворити в організацію, яка:

— діє в інтересах всього суспільства (зокрема і

в інтересах конкретного члена цього суспільства) та співпрацює в тісному взаємозв'язку з ними;

— забезпечує дотримання принципу рівності всіх платників податків перед податковим законодавством;

— забезпечує ефективне наповнення бюджету;

— поряд зі справлянням податків інформує і консультує платників податків, допомагає їм у здійсненні фінансового та податкового планування;

— принципово, професійно і безкомпромісно провадить боротьбу з фактами свідомого порушення податкового законодавства.

Головне — є адаптація податкового законодавства України до Європейського Союзу та поетапне зниження податкового навантаження на платників.

У світовому економічному просторі держави змушені вступати в конкуренцію одна з одною, маніпулюючи зменшенням податкових ставок, а подекуди тимчасово звільняти певних господарюючих суб'єктів від сплати податків. Це загрожує не тільки зменшенням об'ємів податкових надходжень, але й посилює ситуацію податкової невизначеності, яка є потужним підґрунтям для різноманітних податкових злочинів.

Реформування податкової системи повинно сприйматися не лише як важливий інструмент реалізації функцій держави, але й — всієї політики економічної модернізації.

З метою стимулювання, диверсифікації і розвитку нових галузей української економіки, залучення іноземного капіталу і ноу-хау важливо використовувати гнучку податкову і бюджетну політику, послідовно узгоджуючи її із загальною стратегією реформ. Українська податкова система потребує надалі вдосконалення структури податків: відмови від тих, якими додатково обкладається приріст доходів, прибутку, зарплати, об'єм виробництва, інвестицій, зайнятості, водночас збереження податкових пільг тим учасникам економічної діяльності, які пов'язані з вирішенням задач структурної перебудови економіки і стимулювання інноваційного розвитку.

Висновки. Аналізуючи вище сказане, стратегічними цілями податкової реформи є:

— забезпечення умов для добровільного виконання вимог податкового законодавства платниками податків, активізація інвестиційних процесів в економіці;

— гармонізація податкового, валютного, митно-тарифного та зовнішньоекономічного законодавства;

— удосконалення інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом, відповідального ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань.

Література:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI.
2. Кучерявенко М. П. Податкове право України : підручник / М. П. Кучерявенко. — К. : Правова єдність ВАВ, 2008. — 108 с.
3. Бутук О. І. Валютно-фінансові відносини : навчальний посібник / О. І. Бутук. — К. : Знання, 2006. — 141 с.
4. Дмитренко Е. С. Фінансове право України : навчальний посібник / Е. С. Дмитренко. — К. : Алерта, 2007. — 149 с.
5. Шамаметьев А. А. Правовой механизм устранения многократного (двойного) налогообложения: Международное налоговое право / А. А. Шамаметьев // Финансовое право. — 2008. — № 2. — С. 25.
6. Назаров В. Н. О понятии «налоговая система» и его правовом содержании: Налоговое право / В. Н. Назаров // Финансовое право. — 2009. — № 1. — С. 20.
7. Економіка і регіон // Науковий вісник Полтавського національного технічного університету. — 2008. — № 3. — С. 133-136.
8. Теорія та практика державного управління : збірник наукових праць / Харківський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України. — Вип. 1 (24). — С. 309-401.

Голоядова Т. А. Реформирование налоговой системы Украины в условиях мирового финансового кризиса

Аннотация. В статье исследуются некоторые вопросы относительно усовершенствования налоговой политики и реформирования налоговой системы в условиях мирового финансового кризиса.

Ключевые слова: налоговая нагрузка, налоговое давление, реформирование налоговой системы.

Goloyadova T. A. Reformation of the tax system of Ukraine in the conditions of world financial crisis

Summary. The article highlights some questions about improve the taxation policy and reformation of the tax system in the conditions of world financial crisis.

Key words: tax loading, tax pressure, reformation of the tax system.